

JOHN TESTVÉR

Mindenki barátai

Philadelphiában született. 1974-ben csatlakozott az ökumenikus Taizéi Közösséghez.

Közösségben Istennel és embertársainkkal

Miben áll a keresztény hit jellegzetessége? Bár az emberiség vallási kérdéseire ad választ, a Jézusban való hit más és több, mint bármelyik vallás, amennyiben azok a lét egy sajátos területére korlátozódó hitet és gyakorlatokat jelentik, egy konkrét térre és időre lehatárolva. Több a személyes lelkiéletről is, bár a nap 24 órájára megadja életünk vezérfonalát. Pontosabban úgy is fogalmazhatnánk, hogy a keresztény hit azt jelenti, ahogyan együtt élünk másokkal, feltéve, hogy nem korlátozzuk azokra, akiket személyesen ismerünk, és akikkel jól érezzük magunkat. Az életnek ezt a megosztását a görög nyelv a *koinónia* szóval jelöli, amelyet „testvériségnek” vagy „közösségnek” fordítunk. Az Újszövetség összes írása közül János első levelének prologusa (1Jn 1,1–4) magyarázza meg legjobban e fogalom gazdag jelentését. Azoknak írva, akik az első nemzedéket követően léptek a keresztény közösségbe, a szerző nem úgy szól Jézus Krisztusról, mint egy emberről a sokak közül, hanem mint aki „az Élet”, „az Élet Igéje” vagy „az örök Élet”. Más szavakkal: benne Isten saját Élete teljesen érzékelhető módon belépett az emberi történelembe. És így folytatja: „Amit láttunk és hallottunk, azt hirdetjük nektek is, hogy ti is közösségben (*koinónia*) legyetek velünk. Mi ugyanis közösségben (*koinónia*) vagyunk az Atyával és az ő Fiával, Jézus Krisztussal. Ezeket azért írjuk nektek, hogy örömünk teljes legyen” (1Jn 1,3–4).

Az Élet nekünk adott Igéje *koinóniát* — vagyis az élet megosztását, szolidaritást — teremt azok között, akik azt befogadják. És ez az egymással osztozó élet nem pusztán emberi valóság, hiszen nem csupán érzelmeken vagy a résztvevők jószándékán múlik. Nem, hanem Isten saját életében való részesedés, abban a közösségben, amely Krisztust egyesíti azzal, akit az egy Lélek egységében Abbának, vagyis Atyjának hív. Végül Szent János azt is kijelenti, hogy ez a hívők között és Istennel megosztott élet az igazi és tökéletes öröm forrása. És ha ez így van, akkor nem azért van-e, benne az emberi szív legmélyebb vágya nyer kielégülést: hogy szeressenek és szeressünk a tér és az idő minden korlátja nélkül?

Így a „másokkal való élet”, amelyre Jézus hív bennünket, minden emberi képzeletet felülmúlóan mélyebb és átfogóbb, hiszen végső soron Isten saját lényegében és létében gyökerezik.

Ha a krisztusi üzenet lényegéből az következik, hogy közösségben élünk Istennel és embertársainkkal, akkor az a tény, hogy a keresztények közösséget alkotnak, hitük számára elsődlegesen fontos. Az egyház sokkal több, mint pusztán olyan hely, ahol a Jézustól származó Örömhírt fölfedezik, magukévá teszik, egyre mélyebben megértik és ünneplik. Az egyház léte maga is megkülönböztetett kifejeződése az Örömhírnek. Krisztus követői nem pusztán templomba járnak vagy egyházhoz tartoznak; csak annyiban keresztények, amennyiben ők

maguk az egyház, akiket Isten gyűjt össze arra, hogy Fia nyomába szegődjenek. Amikor Szent Pál az egyházat Krisztus Testének nevezi, a feltámadt Úr folyamatos történelmi jelenlétére utal, aki arra hív mindenkit, hogy engesztelődjenek ki Istennel és egymással. Az egyház egyrészt eszköze Isten folyamatos tevékenységének a világban, másrészt szükségszerűen tökéletlen jele e műnek. A II. Vatikáni zsinat tömör megfogalmazása szerint az egyház „Krisztusban mintegy szentsége, azaz jele és eszköze az Istennel való bensőséges egyesülésnek és az egész emberi nem egységének” (Konstitúció az Egyházzól, *Lumen gentium*, 1).

Mit jelent „egyháznak lenni” ebben az értelemben? Bár az Újszövetség és a keresztény hagyomány sokféle képet és fogalmat kínál, hogy megvilágítsa e kérdést, Taizében az a meggyőződésünk alakult ki, hogy a *barátság* fogalma különösen is segítségünkre lehet. A keresztény hit egyik legvilágosabb kifejezése nem a barátság világot átszövő hálójá-e, hiszen Krisztus barátaiként egyúttal Isten barátaivá is leszünk? Jézus életétől és tanításától ihletve a keresztények arra hivatottak, hogy mindenkivel *barátkozzanak*, és *barátai legyenek* mindazoknak, akik hívásukat elfogadják.

Vendégszeretet

Konkréten ez azt jelenti, hogy a keresztény közösség egyik alapvető feladata a *vendégszeretet* gyakorlása. Ismeretes, hogy a görög nyelvű újszövetségi iratokban a vendéglátást a *philoxenia* szóval illetik, ami szó szerint az „idegenek baráti szeretetét” jelenti; manapság viszont a barátok és a rokonok befogadását értjük vendéglátáson. A legtöbb ősi kultúra szent kötelességnek tartotta, hogy az átutazó idegennek élelmet és hajlékot nyújtson. E rendelkezés azokban a mítoszokban jelenik meg, amelyekben emberi formát öltött istenek földre szállásáról olvasunk, akik befogadást kérnek az embertől. E motívum a bibliai hagyományban is megtalálható, mégpedig ahol arról a három isteni küldötről olvasunk, akik Ábrahámhoz érkeznek és bejelentik neki fia születését (Ter 18,1–16). Ennek visszhangját a Zsidókhoz írt levélben találjuk: „Ne feledkeztek meg a vendégszeretetről, mert általa egyesek tudtukon kívül angyalokat fogadtak be szállásra” (Zsid 13,2).

Jótékonyági
intézmények létrejötte

A korai keresztények különösen a hittestvéreik iránti vendéglátást gyakorolták. A gyakori látogatások során egyre erősödtek a kapcsolatok a különböző helyen élő közösségek között. E gyakorlat úgy kiszélesedett, hogy visszaélések is történtek; ókeresztény írásokban figyelmeztetéseket találunk azokkal a látogatókkal kapcsolatban, akik hosszasan elidőztek valakinél, csak hogy kihasználják az ingyenes szállás és koszt lehetőségét! A vendéglátás e gyakorlatát legfőképp a monasztikus szerzetesi közösségek őrizték, elsődlegesen más szerzetesi közösség tagjai felé nyitottan, másodlagosan mindazok felé, akik egy időre a szerzetesi életbe akartak kapcsolódni. Ahogy a látogatók száma megnövekedett, a közösségek érthetően arra kényszerültek, hogy a vendégfogadást úgy szervezzék meg, hogy az ne zavarja a monasztikus élet mindennapi ritmusát. A látogatókat a

Az idegen befogadása

xenodocheia vagy *hospitia* helyiségeiben fogadták, az egyik szerzetes felügyeletével működő vendégházban. Itt találjuk a keresztény vendégfogadás intézményesülésének kezdeteit, amely egyenes vonalban vezet a jótékonyági intézmények létrejöttéhez, ami az évszázadok során a kereszténység jellegzetességévé válik — árvaházak, öregotthonok, szegény gyermekek iskolái, kórházak stb.

Felmerül azonban a kérdés, hogy a hatékonyság növelése nem vált-e kárára a vendéglátás mélyebb értelmének? Azáltal, hogy külön személyeket és csoportokat bízunk meg a vendégek fogadásával, a keresztény közösség egésze elveszítette annak nagyszerű lehetőségét, hogy létének fontos dimenzióját szem előtt tartsa: nem pusztán önmagáért és tagjaiért létezik. Az idegen befogadása által Krisztust fogadjuk be, s ez nemcsak a nagylelkűség gyakorlására ad lehetőséget, hanem kiemel kényelmes megszokásainkból, és arra kér bennünket, hogy nyíljunk meg valami új — és gyakran nyugtalanító — valóságra. Mások befogadása erőteljesen emlékeztet arra, hogy a Krisztusban való közösség sohasem jelenti az egyféleképpen gondolkodók társaságát. Jézus Krisztus Örömhíre gyökeresen aláassa azt az örök emberi hajlamot, amely az embereket felosztja a csoporthoz tartozókra és a kirekesztettekre (Lk 6,27–36). Bár nyilvánvaló, hogy a gyakorlatban a vendégfogadásnak vannak határai, ha a közösség meg akarja őrizni létét és önazonosságát. Mégis a legfontosabb jele annak, hogy az Evangélium dinamikája szerint él, ha kész arra, hogy „zavarják” azok a kívülről érkezők, akik első látásra nemkívánatos idegennek, sőt olykor fenyegetőnek tűnnek. „Idegen voltam, s te befogadtál” (Mt 25,35).

Az Evangéliumban Jézust „a vámosok és bűnösök barátjának” nevezték (Mt 11,19). Valóban, a közösség egyik legerőteljesebb képe az, ahol Jézust egy asztalnál látjuk az előkelő társaságból kirekesztett személyekkel, miközben a vallásos nép és a teológusok megvetően szemlélik őket (Mk 2,15–17). Hasonlóan, az „utolsó ítéletről” szóló hatalmas képben (Mt 25,31–46) Jézus két csoporttal azonosítja önmagát: azokkal, akik szükséget szenvednek és akiket társaik megvetnek, másrészt azokkal, akik nem törődve saját kényelmükkel odalépnek hozzájuk.

Nyitottság a szegények felé

Mindez azt sugallja, hogy Jézus kedvéért a hívek közösségében megkülönböztetett helyet kell kapnia a „szegénynek”, és itt a szegénységet a szó legtágabb értelmében használjuk, amelybe nemcsak az anyagi szükséget szenvedők tartoznak bele, de azok is, akik személyes korlátaik vagy a többség előítéletei miatt nem tudják megtalálni helyüket a társadalomban. Ha a keresztény közösség nyitott e tág értelemben vett szegények felé, hatásos ellenszerét találja annak a veszélynek, hogy túlságos kényelemben merül vagy önmagába fordul a kölcsönös csodálat társadalmában.

Évszázadokra visszamenően egyedül az egyház törődött az elnyomottakkal. Jézus követői szükségszerűen mindig élen jártak az éhezők táplálásában, a hajléktalanok otthonteremtésében, a betegek gyógyításában, és így tovább. Manapság pedig egyre inkább

arra a felismerésre jutunk, hogy a társadalom sebeinek gyógyítása mellett kiemelkedően fontos, hogy olyan társadalmi változásokért küzdjünk, amelyek által ezek a sebek ne terjedjenek és fertőzzenek. Más szóval az „igazságtalanság struktúráival” szemben kell síkra szállnunk. Ehhez azonban még egy lépést kell tennünk, hogy isteni alapítónk elképzeléséhez hűek maradjunk. Jézus példája rámutat arra, hogy nem elég segítenünk a szegényeket és a kirekesztetteket: arra hív bennünket, hogy barátságot kössünk velük. A rejtett felsőbbrendűség helyzetéből való segítség még inkább elmélyíti a társadalmi megkülönböztetést, és erősíti a segítséget elfogadó ember egyértelmű alsóbbrendűségét. Ez a tulajdonképpen támogatónak minősülő magatartás — bármennyire a jó szándék vezérel is bennünket — valószínűleg az egyik oka annak, hogy a szép „karitás” szó, amely eredetileg az Istenre jellemző önzetlen szeretetre utalt, mára már szinte sértésnek minősül.

A „karitás” jelentősége

Mi lenne, ha a keresztény gyülekezetek és közösségek a kirekesztett egyéneket és csoportokat nem csupán potenciális ügyfélnek, a gondoskodás vagy segítség tárgyának tekintenék, hanem — ahol ez lehetséges — meghívnák őket mint szívesen látott vendégeket, potenciális barátokat? Vagy ha legalább nem a felsőbbrendűség helyzetéből közelítenék meg őket, hanem abból a meggyőződésből kiindulva, hogy ebből a kapcsolatból mi legalább annyit kaphatunk, mint amennyit adunk? Amikor Jézus fáradtan és szomjasan Szamariába érkezik, és egy kút mellett idegen asszonnyal találkozik, nem felsőbbrendűségét hangsúlyozza, azzal, hogy ő zsidó és férfi, illetve Isten küldötte, hanem inkább maga kér vizet tőle, hogy szomját csillapítsa; és így ő alacsonyítja le magát a „karitás” tárgyává (Jn 4,6–7). Az efféle szemléletváltás nagy átalakulást eredményezne: a hívők közti barátságból Isten minden embert befogadó családjának valóságos képe rajzolódna ki.

Vendéglátás Taizében

Számunkra Taizében az Evangélium vendégszeretetre való felhívása elsősorban a fiatalok vendéglátását jelenti. A közösség nem maga kereste ezt a szolgálatot: az 1960-as években spontán módon született, amikor a fiatalok egyre nagyobb számban kezdték fölkeresni a taizéi dombot. Noha kezdetben a testvérek nem is érzékelték ezt a fejlődést, Roger testvér nem sokat tétozott: fontosnak tartotta, hogy a fiatal istenkeresőket fogadjuk, kérdéseiket, problémáikat és igényeiket meghallgassuk, és megosszuk velük mindazt, ami a közösség életében és hitében a leglényegesebb. A vendégszeretet ilyen kifejezése a közösség életformájának gyökeres változását igényelte: a leglátványosabb ezek közül az a döntés, amelynek következtében 1972 húsvétjára kivertük a nemrégiben épített Kiengesztelődés templomának hátsó falát és egy nagy sátorral bővítettük ki az épületet, hogy a váratlanul nagy számban érkező zarándokokat befogadhassuk.

Így vált Taizé olyan helyé, ahová a fiatalok azért érkeznek, hogy találkozzanak egymással. Negyven év elteltével a fiatal látogatók érkezése és távozása csak kis mértékben vagy egyáltalán nem csök-

kent. Amikor e fiatal zarándokokat megkérdezzük, hogy mi az, ami a leginkább megfogta őket a Taizében töltött hét során, válaszukban, különféle megfogalmazásban ugyan, de mindig ugyanaz a három dolog szerepel. Megemlítik egyrészt azt a lehetőséget, hogy a legkülönbözőbb háttérből érkező, hasonló korú fiatalokkal találkozhatnak, másrészt a közösségi imádság tapasztalatát, harmadrészt a dombon való élet egyszerűségét. A fontos dolgokra való összpontosítás segíti az emberi kapcsolatok fejlődését, az egymás elfogadására és a barátságra nyitott nyugodt légkör kialakulását, ez pedig az igaz barátság táptalaját készíti elő. Taizé így tulajdonképpen a barátság tapasztalatát kívánja följánlani a zarándokoknak: barátság Istennel az imádságban, és barátság másokkal, áttörve a nemzeti és vallási határokat. Azt reméljük, hogy így a keresztény hit lényegét tapasztalják meg; Krisztusban Isten barátaivá válhatnak és így egymáséi is; és fölfedezik az egyház misztériumát, amely folyamatosan felkínálja az egyetemes közösséget Istenben.

Posztós Ildikó és Thorday Attila fordítása